

1	2	3
Форвардні процентні угоди	107 829	287
Свопи	711 886	28 952
Опціони	97 376	2 902
Деривативи на акції	11 895	1 354
Форварди і свопи	3 582	356
Опціони	8 313	998
Товарні деривативи	5 774	983
Контракти на золото	813	91
Форварди і свопи	3 332	-
Опціони	1 627	-
Інші деривативи	77 863	3 320
РАЗОМ	1 183 703	45 821

Наявність центральних контрагентів практично на усіх світових ринках похідних цінних паперів, що дозволяє контрагентам розраховуватися один з одним не прямо, а через клірингову (розрахункову) палату, сприяє ще більш масштабним операціям торговців з похідними паперами і дозволяє значно перевищувати ліміти реальних можливостей. Торговці можуть не хвилюватися про платоспроможність своїх контрагентів. Чим більше число локальних ринків охоплено єдиною кліринговою системою, тим більша кількість користувачів системи можуть відкривати позиції на сусідніх ринках і завдяки цьому меншими сумами страхових резервів їм доводиться оперувати.

Підводячи підсумок вищесказаному, слід підкреслити особливо ризиковий характер сучасного світового ринку капіталу внаслідок стрімкого розвитку ринку похідних паперів.

Л.М. Мартиненко

Академія муніципального управління, м. Київ

ЕТАПИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ

© *Мартиненко Л.М., 2011*

Розвиток вітчизняного страхового ринку, прихід іноземних інвесторів, підвищення конкурентоздатності страхових компаній зумовлюють використання сучасних фінансово-економічних методів управління, реалізація яких можлива через систему стратегічного планування.

Дослідження у сфері стратегічного планування виконані у роботах зарубіжних та вітчизняних вчених Р. Акофф, І. Ансофф, Г. Міцберг, В. Бабича, Д. Богині, В. Єфремова, О. Віханського, В. Геєця, І. Лукінова, Л. Мельника, В. Пономаренка, О. Тридіда, Р. Фатхутдінова, А. Яковлева та ін.

Таким чином, незважаючи на досягнення закордонних та вітчизняних вчених актуальними залишаються дослідження, пов'язані із розробкою методичного підходу до планування стратегічного розвитку страхового ринку.

Стратегічне планування - це особливий вид практичної діяльності, яка полягає в розробці стратегічних рішень, що передбачають висунення таких цілей і стратегій поведінки відповідних об'єктів управління, реалізація яких забезпечує їх ефективне функціонування в довгостроковій перспективі.

Стратегічне планування проводиться в декілька етапів. **На першому етапі** необхідно

провести оцінку фактичного стану страхового ринку та окреслити тенденції його розвитку. В процесі аналізу проводиться вибір ряду показників, для кожного з яких визначається вага в регресійній функції. Окремі величини характеризують різний вплив показників (змінних) на значення з'ясовної змінної, яка в інтегральному вигляді характеризує стан розвитку страхового ринку.

Одним із методів стратегічного аналізу є SWOT - аналіз, в основу якого покладено аналіз внутрішніх слабких та сильних сторін, а також ринкових можливостей та загроз. **На другому етапі** аналіз можливих комбінацій переваг та обмежень дає змогу комплексно оцінити стан та перспективи розвитку страхового ринку.

На третьому етапі визначаємо напрями стратегічного розвитку страхового ринку за варіантами. Сценарій стратегії розвитку як опис послідовності подій від теперішнього до майбутнього стану розвитку страхового ринку ґрунтується на основі проведеного SWOT-аналізу. Опрацьовується декілька варіантів сценаріїв розвитку, серед яких обирається один базовий.

Цінним для стратегічного планування стратегічного розвитку страхового ринку є не стільки прогноз ситуації через певний проміжок часу, як прогноз послідовної зміни ситуації в часі. Тому розробляють сценарії розвитку подій.

Сценарії є альтернативними образами майбутнього у контексті інтересів страхового ринку. Вони вказують на можливості існування певних станів і розвитку подій (незалежних змінних), які впливають на формування базових залежних змінних, що детермінують майбутнє страхового ринку і його функціонування в зовнішньому середовищі [1].

Сценарії розвитку ґрунтуються на припущеннях, які стосуються результатів впливу комбінації сильних та слабких сторін, можливостей та загроз у її зовнішньому середовищі на майбутній стан організації. Основні типи таких сценаріїв [2].

1) сценарій можливостей – прогноз опирається на максимальне використання своїх сильних сторін та можливостей (за одночасної мінімізації слабких сторін та загроз);

2) сценарій загроз – прогноз базується на максимальному впливі на майбутню ситуацію слабких сторін та загроз, не надаючи сильним сторонам вирішального значення;

3) інші – ґрунтуються на:

- максимальному використанні можливостей та впливі її слабких сторін;

- максимальному впливі загроз та використанні сильних сторін;

- припущенні різного ступеня використання можливостей та сильних сторін, а також неповного впливу слабких сторін та загроз.

Сценарій є інструментом, завдяки якому визначають, які види прогнозів мають бути складені, щоб описати майбутню ситуацію з урахуванням усіх головних чинників. Прогноз переважно має декілька сценаріїв [3], найчастіше три: оптимістичний, песимістичний і середній – найбільш вірогідний, очікуваний.

Для розробки стратегій страхового ринку пропонуємо виходити з трьох можливих напрямків його розвитку:

- нульовий сценарій, тобто від уявлення, як змінювалася би ситуація, якщо ніяких особливих заходів не здійснювати. Такий сценарій є також точкою відліку для розроблення інших сценаріїв, який показує наслідки поточних тенденцій розвитку, підпорядковує образ майбутнього домінуючим характеристикам існуючого стану. Нульовий сценарій може продемонструвати як вигідний, так і небажаний розвиток ситуації. Натомість реалістичні прогнози повинні брати до уваги комбінацію правдоподібних майбутніх змін внутрішнього і зовнішнього середовищ [4].

- несприятливий сценарій, який пов'язаний з небажанням держави удосконалити механізм регулювання страхового ринку та зменшення доходів населення і відповідно скороченням страхових послуг;

- стабільний сценарій, що характеризується продовженням запланованих тенденцій; сприятливого, спрямованого на збільшення обсягу страхування, урегулювання податкової політики.

Альтернативні сценарії необхідні для подальшого перегляду та можливого коригування.

На четвертому етапі мають відбутися обговорення та погодження варіантів сценарію

стратегії розвитку страхового ринку.

На п'ятому етапі обирається безпосередньо стратегія розвитку, яка складається із набору функціональних стратегій, що відображають специфіку ринку (маркетингова стратегія, організаційна стратегія, кадрова стратегія, **фінансова стратегія та стратегія інформаційного забезпечення**). Визнання взаємозв'язку цих факторів надасть змогу приймати правильні рішення при розробленні стратегій розвитку страхового ринку. Формування стратегії розвитку страхового ринку передбачає розроблення програм та планів.

Основою «Програми розвитку й підтримки страхового ринку» є те, що страхування виступає ефективним засобом стабілізації економіки держави.

Метою програми виступає - формування державних пріоритетів в розвитку страхового ринку як одного з провідних фінансових секторів ринкової економіки, що формується, включаючи інвестиційні проекти.

Завдання програми:

- створення фінансово-кредитних і інвестиційних механізмів в економіці;
- створення системи страхового захисту населення через проведення соціально-значущих видів страхування, що користуються пріоритетною підтримкою уряду;
- створення системи страхового захисту фінансових операцій з інвесторами;
- використання механізму страхування для позабюджетного фінансування витрат на відновлення знищеного (пошкодженого) державного майна;
- підтримка страхових організацій;
- підтримка ділової й інвестиційної активності страхових організацій;
- розвиток конкуренції на страховому ринку та ін.

Шостий етап являє собою механізм реалізації стратегії, який включає: визначення джерел фінансування, нормативно-правове забезпечення, інформаційне забезпечення, вибір критеріїв оцінки ефективності.

Сьомий етап являє собою процес проведення моніторингу реалізації стратегії розвитку страхового ринку. Моніторинг необхідно розглядати як ключовий елемент у структурі механізму реалізації стратегії, що підтверджено зарубіжною практикою та дозволяє забезпечити не тільки якість реалізації самої стратегії, але й розвиток соціально-економічної сфери країни – як головної мети загальнодержавної політики [5].

Представлений методичний підхід стратегічного планування розвитку страхового ринку передбачає: оцінку рівня економічного розвитку страхової організації, визначення пріоритетних напрямів розвитку, формування набору стратегічних альтернатив, розробку стратегічних планів та оперативне управління за аспектами діяльності.

Запропоновані етапи стратегічного планування дозволяють формувати та реалізувати ефективну стратегію розвитку страхового ринку на довгострокову перспективу.

I Nowińska E. Strategia rozwoju gmin. Na przykładzie gmin przygranicznych / E. Nowińska. – Poznań: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, 1997. – 201 s.2 Дробенко Г.О. Стратегічне планування розвитку територіальних громад / Дробенко Г.О., Брусак Р.Л., Свірський Ю.І. – Львів : Вид-во "СПОЛОМ", 2001. – 118 с.3 Кара Н.І. Аналіз сценаріїв змін зовнішнього середовища підприємства / Н.І. Кара, О.І. Карий // Вісник Державного університету "Львівська політехніка" : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. – Львів : НВП "Мета", 1998. – № 329. – С. 119-120.4 Rębowska A. Strategia rozwoju / A. Rębowska // Gospodarka przestrzenna gmin: poradnik. Tom I. – Kraków: Fundusz współpracy, Brytyjski fundusz. – Know-How, 1998. – S. 105-129. 5 Страхування : підручник / керівник авт. колективу і наук. ред. С. С. Осадець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2002. – 599 с.